

ΣΠΑΣΜΕΝΑ ΤΖΑΜΙΑ, ΜΠΑΤΣΟΣ ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ

και μια ομηγ εκδήλωση στην Καλλιθέα

Το πρόσωπο της σύγχρονης «κοινοτικής αστυνόμευσης» απαθανατίζεται στον φακό. Το πρόσωπο προφανώς έπρεπε να πληροί συγκεκριμένες προδιαγραφές: σχετικά νεαρός και γλυκούλης, δεκτά και τα γυαλιά μυωπίας.

Ιδέες από το εξωτερικό

Η ζωή, ω ναι, συνεχίζεται. Μπορεί να κλυδωνιστήκαμε με τις τελευταίες εξελίξεις, αλλά εμείς του περιοδικού, ως ακλόνητοι βράχοι αξιοπιστίας του τόπου, είπαμε να μη χάσουμε από το βλέμμα μας τον έτερο πυλώνα σταθερότητας της χώρας: την ελληνική αστυνομία. Είναι καιρός πια να το ομολογήσουμε. Σε εποχές σύγχυσης και ρευστότητας, είναι όπως και να το κάνουμε ψυχολογικά ανακουφιστικό να ξέρεις ότι υπάρχει ένας θεσμός με δημοσίως ομολογημένο σχέδιο ότι θα μας αλλάξει τα πετρέλαια (όχι σαν κάτι άλλους, που λέγαμε σε προηγούμενες σελίδες). Ένας μηχανισμός που οργανώνεται και αναδιοργανώνεται διαρκώς με στόχο να μας αλλάξει ακόμη περισσότερο τα πετρέλαια. Μία κρατική δύναμη εντέλει που υποτιμά με σχέδιο την εργατική τάξη, δεν παίρνει γραμμή απ' τη Μέρκελ και τον Σόιμπλε και μάλιστα ούτε το κρύβει ούτε μας αποπροσανατολίζει. Γι' αυτό κι εμείς θα τιμήσουμε το μπάτσικο σώμα, τη μόνη ειλικρινή και ανεξάρτητη από ευρωπαίους δυνάστες πατριωτική δύναμη, αφιερώνοντας τις παρακάτω γραμμές στο νέας εσοδείας φρούτο της που λέγεται μπάτσος της γειτονιάς.

Βέβαια, ο τίμιος εχθρός μας, μας απογοήτευσε λιγουλάκι με το νέο της προϊόν. Στο βωμό της διαφήμισης του μπάτσου της γειτονιάς, ξέπεσε σε γελοιοότητες ότι η αστυνομία θα γίνει το καταφύγιο του ηλικιωμένου, του συνταξιούχου και των ΑμεΑ¹. Απ' την άλλη, όσο κι αν προκαλούν θυμηδία οι φαντασιώσεις μας με μπάτσους να σέρνουν αναπηρικά καροτσάκια στη μητρόπολη κρατώντας παραμάσχαλα τα φάρμακα του παππού, δεν πρέπει να βιαστούμε να λοιδωρήσουμε το νέο σχέδιο του εχθρού. Ας αφήσουμε λοιπόν τις εξυπνάδες, ας σοβαρευτούμε, οπότε έχουμε και λέμε:

Το πλάνο «μπάτσος της γειτονιάς» είναι άλλη μία από τις προσπάθειες ενίσχυσης του κύρους της ελληνικής αστυνομίας μέσα από την εύρεση φίλων και συμμάχων μέσα στις γειτονιές. Είναι μια προσπάθεια οργάνωσης, υπό τη σκέπη της αστυνομίας, των ρουφιάνων-ρατσιστών-μικροαστών νοικοκυραίων, αυτών των άτυπων μηχανισμών ελέγχου και επιβολής της δημόσιας τάξης στους δρόμους και τις συνοικίες των πόλεων. Το όλο σχέδιο διαπνέεται από μια σιχαμένη και απλοϊκή θεωρία, βγαλμένη μέσα από την ιστορία του ταξικού πολέμου στις μητροπόλεις της Δύσης. Οι ιδέες περί «κοινοτικής αστυνόμευσης» και «αστυνομικών της γειτονιάς» συνδέονται άμεσα με την πολιτική της μηδενικής ανοχής και την θεωρία περί «σπασμένων τζαμιών». Για την ιστορία της μηδενικής ανοχής και των σπασμένων τζαμιών έχουμε μιλήσει εκτενώς σε παλαιότερο τεύχος². Εδώ θα αναφερθούμε στο ιστορικό της ελληνικής εφαρμογής τους, αλλά θα χρειαστεί να θυμηθούμε εν συντομία κάποια βασικά πράγματα για να προσανατολιστούμε.

Η θεωρία των σπασμένων τζαμιών πρωτοδιατυπώθηκε στις ΗΠΑ το 1969, αλλά τέθηκε στο επίκεντρο της προσοχής στις αρχές της δεκαετίας του 1980 (οι χρονιές έχουν τη σημασία τους) από τους αμερικανούς μπάτσους-εγκληματολόγους James Wilson και George Kelling. Η θεωρία είχε ως εξής: η αταξία και η μικροπαραβατικότητα είναι το κατώφλι, το προπαρασκευαστικό στάδιο για το πέρασμα στο έγκλημα. Η αταξία και η μικροπαραβατικότητα εντοπίζονται σε πολυεθνικές γειτονιές και φορείς τους είναι κυρίως φιγούρες όπως ατίθασοι έφηβοι, περιπλανώμενοι νεαροί, μέθυστοι, ναρκομανείς, ζητιάνοι και αλήτες. Η πολυεθνική φύση των γειτονιών των αμερικανικών πόλεων επισημαίνεται με έμφαση, για να παραπέμπει άμεσα στους έγχρωμους πληθυσμούς τους και τα γκέτο. Αν λοιπόν ένα τζάμι σπάσει σε μια γειτονιά, παραμένει σπασμένο και κανείς δεν τιμωρηθεί γι' αυτό, τότε όλα τα τζάμια της γειτονιάς θα σπάσουν. Και μετά έχει συνέχεια: το κλίμα της αταξίας και της ατιμωρησίας θα ευνοήσει την ανάπτυξη ανώτερων μορφών εγκληματικότητας (ναρκωτικά, συμμορίες, ληστείες κλπ). Οι μέχρι πρότινος ήσυχες γειτονιές με ήπιες μορφές παραβατικότητας θα μετατραπούν σε αφιλόξενες ζούγκλες του εγκλήματος. Οι φιλήσυχοι πολίτες θα μετακομίσουν, οι πληβείοι θα κυριαρχήσουν, η βρώμα, τα σκουπίδια και η δυσωδία θα απλωθούν σα γάγγραινα σε όλη τη γειτονιά.

Αυτή είναι η «μεγαλειώδης» θεωρία των σπασμένων τζαμιών. Απλοϊκή και άκρως ταξική, αφού ο στόχος της ήταν καταφανώς το έγχρωμο κομμάτι της εργατικής τάξης στις ΗΠΑ, που τη δεκαετία του 1960 είχε κλονίσει τη σταθερότητα του αμερικανικού κράτους μέσα από τις οργανώσεις, τους αγώνες, τις εξεγέρσεις και την ταξική υπερηφάνεια που επεδείκνυε. Η κρατική διαχείριση των εργατικών-φυλετικών εξεγέρσεων και η πειθάρχηση εν γένει της εργατικής τάξης στις ΗΠΑ κατά τις δεκαετίες του 1960-70 εκφράστηκε με διπλό τρόπο: αφενός με τη βία, την καταστολή και τις δολοφονίες μαύρων ηγετών, αλλά ταυτόχρονα και με μια πολιτική παροχής επιδομάτων πρόνοιας για τα φτωχά πολυεθνικά στρώματα της αμερικανικής κοινωνίας. Μια τέτοια πολιτική υιοθετήθηκε π.χ. ήδη από το 1964 από τον πρόεδρο Λίντον Τζόνσον υπό τον εύγλωττο τίτλο «Πόλεμος ενάντια στη Φτώχεια» (War on Poverty). Με λίγα λόγια: καταστολή, σφαίρες αλλά και πρόνοια, επιδόματα για την πειθάρχηση των μαύρων. Δεκτές και οι αναλύσεις και τα διδακτορικά από ριζοσπάστες διανοούμενους για τα αίτια της φτώχειας και της καταπίεσης των κατώτερων στρωμάτων της αμερικανικής κοινωνίας. Όχι, δεν επρόκειτο για μια αμφίθυμη και αντιφατική πολιτική. Ήταν μια πολιτική πειθάρχησης του εσωτερικού εχθρού που είχε σηκώσει το ανάστημά του, μια πολιτική συμβατή με την ιστορική συγκυρία του ταξικού πολέμου.

Το 1982, τη χρονιά δηλαδή που διατυπώθηκε η θεωρία των σπασμένων τζαμιών και το δόγμα της «μηδενικής ανοχής», η κατάσταση ήταν εντελώς διαφορετική. Οι νικητές του ταξικού πολέμου και οι φασίστες διανοούμενοι συνοδοιπόροι τους άρχισαν να εγκαταλείπουν τις ιδέες περί «Πολέμου ενάντια στη Φτώχεια» και να φλερτάρουν με απόψεις περί πολέμου ενάντια στους φτωχούς. Το πολυεθνικό αμερικανικό προλεταριάτο δεν έπρεπε να σηκώσει ξανά κεφάλι και για το σκοπό αυτό θα έπρεπε να εγκαταλειφθούν οι κείσινανές ιδέες περί απάλυσης και θεραπειών των συμπτωμάτων της φτώχειας και τα σχετικά διδακτορικά έπρεπε να πεταχτούν στα σκουπίδια. Κοινώς, όλα αυτά που δούλευαν στους καιρούς όπου φυσούσαν για τα αφεντικά οι άνεμοι της ανταρσίας των 60's και 70's έπρεπε να πάρουν γρήγορα πόδι. Γιατί στον ούριο άνεμο του ρηγκανισμού της δεκαετίας του 1980, τα αμερικανικά θινκ τανκ της δημόσιας τάξης έβλεπαν την ιστορική ευκαιρία να επιστρατευτούν αστυνομικές μέθοδοι επιτήρησης, πειθάρχησης και καταστολής της εργατικής τάξης. Το σχέδιο διαγραφόταν ως εξής: ο έλεγχος της αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης ολοένα και περισσότερο θα έπρεπε να τίθεται στη δικαιοδοσία του αστυνομικού, δικαστικού και σωφρονιστικού συμπλέγματος και ολοένα και λιγότερο να αποτελεί υπόθεση προνοιακών/εργατικών μεταρρυθμίσεων. Εργαλείο γι' αυτή την πολιτική θα ήταν ένα νομικό οπλοστάσιο που θα εξόπλιζε την αστυνομία με επιπλέον εξουσίες και θα ποινικοποιούσε ολοένα και περισσότερες συμπεριφορές στην καθημερινή ζωή υπό το πρόσχημα της διατήρησης της ομαλότητας. Τα τέλη του '70 και οι αρχές της δεκαετίας του 1980 είναι η περίοδος όπου επιστρατεύτηκαν οι νομοθεσίες απαγόρευσης της μετανάστευσης οι οποίες την κατέστησαν «πρόβλημα δημόσιας τάξης και εγκληματικότητας»³, όπως και οι νομοθεσίες που ήταν πλήρως διαποτισμένες από το δόγμα της μηδενικής ανοχής και των σπασμένων τζαμιών με στόχο την αφροαμερικανική νεολαία των μητροπολιτικών γκέτο. Τα αποτελέσματα είναι πλέον σήμερα εμφανή. Οι δολοφονίες μαύρων από τους αμερικανούς μπάτσους έχουν να κάνουν με αυτό ακριβώς το σχέδιο.

Το δόγμα της μηδενικής ανοχής ήταν λειτουργικό όχι μόνο για το αμερικανικό κράτος: μια σειρά κρατών της Ευρώπης που έμπαιναν στη δεκαετία του 1980 έπειτα από τις δύο προηγούμενες ταραχώδεις δεκαετίες υιοθέτησαν αντίστοιχες πολιτικές, με πιο γνωστή σε εμάς περίπτωση την αυταρχική περίοδο διακυβέρνησης της Θάτσερ στην Αγγλία.

Η βασική λοιπόν στόχευση των νομοθεσιών της μηδενικής ανοχής ήταν η πάταξη της αταξίας μέσα στις μητροπόλεις, αλλά η βαθύτερη φιλοσοφία τους ήταν η επιβολή ενός καθεστώτος διαρκούς αστυνομικού ελέγχου της πολυεθνικής μητρο-

Το σετ «μπάτσοι τιβι τακούνι μπικουτί» που λέγαμε. Ο διοικητής του Α.Τ. Καλλιθέας, οι μπάτσοι της γειτονιάς και η δημοσιογράφος γλάστρα της εκδήλωσης.

πολιτικής νεολαίας και ταυτόχρονα η ενίσχυση της σχέσης της αστυνομίας με τα φιλήσχα στοιχεία στις κατά τόπους γειτονιές. Η δεκαετία του 1980 ήταν η εποχή όπου διεθνώς, αλλά και στην Ελλάδα, η έννοια «εγκληματικότητα» εισήλθε στο λεξιλόγιο των κοινωνιολόγων, των πολιτικών, των μμε, με το πολυμασημένο επιμύθιο ότι «η εγκληματικότητα αυξάνει». Την ίδια επίσης περίοδο, αναδύθηκε η «μάστιγα των ναρκωτικών» ως συστατικό στοιχείο της προπαγανδιστικής εκστρατείας για την αναγκαιότητα επιβολής του νόμου στην καθημερινότητα σε 24ωρη βάση.

Τα «σπασμένα τζάμια» και η μηδενική ανοχή αποδείχτηκαν σχέδια εξαιρετικά παραγωγικά. Γι' αυτό και οι εφαρμογές τους ήταν πολύμορφες: οι πεζές ή εποχούμενες περιπολίες στις γειτονιές, η δυνατότητα άσκησης καθημερινών σωματικών ελέγχων και προσαγωγών σε εντελώς αυθαίρετη βάση. Ήταν επίσης και πολεοδομικού/χωροταξικού χαρακτήρα: με οδηγό αυτές τις θεωρίες, πλατείες αναπλάστηκαν και απέκτησαν επαρκή φωτισμό και ορατότητα από όλες τις πλευρές του δρόμου ώστε να επιτηρούνται καλύτερα το βράδυ από τα σώματα ασφαλείας, παγκάκια κατασκευάστηκαν με τρόπους ώστε να μην μπορεί κανείς να ξαπλώσει πάνω τους, μπάρες εισόδου τοποθετήθηκαν στους σταθμούς των μετρό. Και ούτω καθεξής.

Και όπως συμβαίνει πάντοτε, οι ιδέες που ξεπηδούν από τον ταξικό πόλεμο είναι πάντοτε διδακτικές και γι' άλλους.

Εφαρμογές στο εσωτερικό

Η ελληνική αστυνομία δεν ήταν ουραγός στις εξελίξεις. Το κράτος στις αρχές της δεκαετίας του 1980, διευθετούσε το παρελθόν του εμφυλίου με το νόμο περί «εθνικής συμφιλίωσης». Τα σώματα ασφαλείας (Χωροφυλακή και Αστυνομία Πόλεων) που ήταν έντονα συνδεδεμένα στην κοινωνική συνείδηση με τις πολιτικές διώξεις καταργήθηκαν με νόμο το 1984 με τη συγχώνευσή τους σε έναν νέο μηχανισμό αστυνόμευσης, την γνωστή πλέον σε όλους ΕΛ.ΑΣ. Η ελληνική κοινωνία ετοιμαζόταν να βουτήξει στο ρεύμα του καταναλωτικού ευδαιμονισμού, παρότι το ξέσπασμα της καπιταλιστικής κρίσης δεν ήταν διόλου άγνωστη ή μακρινή προοπτική τουλάχιστον στους κρατικούς ιθύνοντες της εποχής εκείνης. Παράλληλα, μια πολυμορφη μητροπολιτική νεολαία, με τα γνωστά απεχθή αισθήματα απέναντι στο σαλόνι των μικροαστών γονιών, έκανε την εμφάνισή της στους δρόμους και τις πλατείες των γειτονιών.

Το 1984 η νεοσύστατη ΕΛ.ΑΣ., ανάμεσα στα διάφορα τμήματα και τις υπηρεσίες που τίθονταν υπό την αιγίδα της, απέκτησε και τον Κλάδο της Αστυνομίας Τάξης, με στόχο «τη δημόσια ειρήνη και ευταξία και την απρόσκοπτη κοινωνική διαβίωση των πολιτών»⁴. Ο σχετικός νόμος παραχωρούσε στο νέο αυτό σώμα την αρμοδιότητα «της τήρησης της τάξης στους δημόσιους χώρους, τις συγκεντρώσεις και τις συναθροίσεις» και εγκαινίαζε ένα πνεύμα επιτήρησης όχι άμεσα των εγκληματικών ενεργειών αλλά και «των κοινωνικά μη αποδεκτών δραστηριοτήτων»⁵. Ποιες ήταν οι κοινωνικά μη αποδεκτές δραστηριότητες και ποιες οι συναθροίσεις που τραβούσαν πάνω τους το μάτι του νόμου την εποχή εκείνη;

Μια πρώτη κατηγορία συναθροίσεων συναντούσε κανείς στο κέντρο της Αθήνας. Την ημέρα π.χ. που επικυρωνόταν ο νόμος (1 Οκτωβρίου 1984), στα Εξάρχεια γίνονταν η διαβόητη αστυνομική επιχείρηση («Αρετή») με προσαγωγές και ξυλοδαρμούς πάνκηδων. Οι πανκς, γνήσιο θρέμμα της αποστροφής στον καθωσπρεπισμό και τον κομφορμισμό των ελλήνων μικροαστών της δεκαετίας του 1980, αντιμετώπιζαν το μένος του καθεστωτικού τύπου και περιγράφονταν ως ταραχοποιά στοιχεία, αλήτες που πίνουν και πετούν μπύρες δεξιά κι αριστερά και κατουράνε στους δημόσιους χώρους.

Αλλά και έξω από τα Εξάρχεια, ένα υποκείμενο, διαφορετικό από τους πανκς, και πάλι εκεί στα μέσα της δεκαετίας του 1980, βουτούσε κι αυτό σε τριπ ελευθερίας και αντικομφορμισμός και πλημμύριζε τις νύχτες τους δρόμους της αθηναϊκής μητρόπολης, κάνοντας κόντρες με μοτοσικλέτες. Οι καμικάζι, για τους οποίους η μοτοσυκλέτα ήταν ελευθερία, κίνδυνος, φλερτ με

Η εγκληματολόγος της Παντείου Χρ. Ζαραφωνίτου παρέχει την επιστημονική επικύρωση του θεσμού. Δίπλα ο γγ του υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Η σύνδεση Πανεπιστημίου-Αστυνομίας ανήκει κι αυτή στο «σχέδιο κοινωνικοποίησης» που λέγαμε στο κυρίως κείμενο. Όμως, το ότι η Αστυνομία, εκτός από τις γειτονιές, επεκτείνει τις συνδέσεις της και σε άλλες περιοχές του κοινωνικού ενέχει φυσικά τον κίνδυνο να επεκταθούν και οι εχθροί της. Ήδη σε ορισμένους υποψιασμένους φοιτητές της Παντείου, η σχέση των καθηγητών τους με τους μπάτσους, έχει εμπνεύσει δημιουργικές πράξεις εναντίωσης.

Μπροστά οι θεσμοί: υπουργείο, εκκλησία, ελ.ασ., δήμος. Πίσω, το υποκείμενο της απεύθυνσης.

«Η εμπειρία μας λέει ότι στους περισσότερους πολίτες αρέσει να μιλούμε αστυνομικό. Η συναναστροφή αυτή τους δίνει την αίσθηση ότι είναι σημαντικό, αποτελεί γι' αυτούς πηγή κουτομπολιού και τους επιτρέπει να εξηγούν στις αρχές όσα τους ανησυχούν». Αυτά έλεγαν οι Wilson-Kelling στη θεωρία των σπασμένων τζαμιών. Πόσο μπροστά! Προσέξτε φάτσες.

το θάνατο, αντίθεση στην εξουσία, τους μπάτσους και τους νοικοκυραίους, δεν περνούσαν ούτε αυτοί απαρατήρητοι από το μάτι της δημόσιας τάξης. Γι' αυτό και οι τροχαίες παραβάσεις ανήκαν στην αρμοδιότητα αυτού του νεοσύστατου σώματος «Κλάδος της Αστυνομίας Τάξης».

Με λίγα λόγια, ήδη από τη δεκαετία του 1980, το ελληνικό κράτος, κατανοώντας πλήρως κι αδράττοντας το πνεύμα της μηδενικής ανοχής και των σπασμένων τζαμιών, οργάνωνε το νομικό του οπλοστάσιο και την αστυνομία του με στόχο την πειθάρχηση του αναδυόμενου νεανικού κύματος αμφισβήτησης. Ταυτόχρονα, η αστυνομία στόχευε στην εξεύρεση των νοικοκυραίων συμμάχων της και στην «ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού», «τη μεγαλύτερη δυνατή σύνδεση και ανάμειξη της αστυνομίας της τάξης με τις κατά τόπους κοινωνίες», «καθώς το συγκεκριμένο αστυνομικό έργο αποτελεί την εξωτερική εικόνα, τη «βιτρίνα» της δημόσιας αστυνομίας και την κατεξοχήν απόδειξη της εύρυθμης και αποτελεσματικής της λειτουργίας»⁶. Δεν ήταν αυτά μόνο τα όπλα που επιστράτευσε το ελληνικό κράτος και η αστυνομία για την πειθάρχηση της άγριας νεολαίας της δεκαετίας του 1980. Τα ναρκωτικά που ρίχτηκαν στις πλατείες στόχευαν ακριβώς αυτά τα υποκείμενα, αυτή άλλωστε ήταν και η προειδοποίηση του γνωστού συνθήματος «οι μπάτσοι πουλάνε την ηρωίνη». Αλλά αυτό, είναι μια άλλη ιστορία.

Η πλήρης υιοθέτηση και εφαρμογή του δόγματος της μηδενικής ανοχής και των σπασμένων τζαμιών ήρθε στην Ελλάδα το 1991. Εκτός από τους νόμους που ψηφίστηκαν εκείνη τη χρονιά και ανέθεταν στην ελληνική αστυνομία τον έλεγχο της μετανάστευσης, μετατρέποντας έτσι τους μετανάστες εργάτες σε «πρόβλημα δημόσιας τάξης και εγκληματικότητας»⁷, η ελληνική νομοθεσία εξοπλίστηκε με επιπλέον εργαλεία για την πειθάρχηση και καταστολή της πολυεθνικής εργατικής τάξης. Τα άρθρα, για παράδειγμα, του προεδρικού διατάγματος 141 –που εκδόθηκε το 1991– ήταν πλήρως διαποτισμένα από το πνεύμα της μηδενικής ανοχής: οι μπάτσοι είχαν πλέον την ευχέρεια να σταματούν πρόσωπα στο δρόμο για ελέγχους, να μπαίνουν σε μέσα μεταφοράς και να πράττουν το ίδιο, να κάνουν προσαγωγές κατά το δοκούν, να εκτελούν περιπολίες σε εικοσιτετράωρη βάση σε δρόμους και πλατείες. Είναι σαφές ότι τέτοιες εξουσίες στόχευαν απευθείας τους μετανάστες εργάτες δίχως χαρτί και την νεολαία που έψαχνε διεξόδους κοινωνικότητας στις πλατείες (δεν είναι τυχαίο ότι το 1996 μία αστυνομική διάταξη επέβαλλε την απαγόρευση του ποδοσφαίρου και άλλων θορυβωδών παιχνιδιών στους δημόσιους χώρους⁸). Επίσης, η ελληνική αστυνομία απέκτησε τη δυνατότητα να συλλαμβάνει «τους ανήλικους που απαιτούν, ζουν περιπλανώμενοι ή ανήθικα ή επιζητούν βιοποριστικά επαγγέλματα με τυχερά παίγνια ή άλλες ασχολίες από τις οποίες κινδυνεύουν να καταλήξουν στην αλητεία ή την εγκληματικότητα»⁹.

Κανείς λοιπόν δεν μπορεί να κατηγορήσει τους υπηρέτες της δημόσιας τάξης για αδιάβαστους. Το πνεύμα των σπασμένων τζαμιών, αυτό το ιδεολογικό κατασκεύασμα σύμφωνα με το οποίο η κοινωνική απειθαρχία είναι το κατώφλι για τη συμμορία και το έγκλημα, ήταν διάχυτο σε διάφορα σημεία του διατάγματος. Προσέξατε ήδη την προηγούμενη αναφορά στους ανήλικους. Οι ανήλικοι βλαστοί της εργατικής τάξης που περιπλανιούνται στη μητρόπολη έπρεπε να υπαχθούν κι αυτοί στο πεδίο της αστυνομικής επιτήρησης και των περιπολιών «κυρίως αυτοί που ρέπουν στη φυγοπονία, η οποία τους οδηγεί στην ανεργία, που είναι αφετηρία για τη διάμόρφωση εγκληματικής διάθεσης»¹⁰. Και πάλι η απλοϊκότητα της θεωρίας είναι εξοργιστική εξίσου και τα πρακτικά της αποτελέσματα: η φυγοπονία οδηγεί στην ανεργία, η ανεργία οδηγεί στην εγκληματική διάθεση, ας στήσουμε ένα αστυνομικό πλέγμα γνωσιο-επιτηρητικής εγγύτητας γύρω απ' τους φυγόπονους εφήβους.

Παράλληλα, καθόλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 η ελληνική αστυνομία μετασχηματιζόταν σε έναν ισχυρό μηχανισμό με κεντρικό ρόλο στη διαχείριση του οργανωμένου εγκλήματος και των ροών χρήματος που αυτό αποφέρει¹¹. Και όσο μεγαλύτερη ισχύ αποκτούσε, όσο νέα ένστολα σώματα ρίχνονταν στους δρόμους, όσο νέα αστυνομικά τμήματα ιδρύονταν, όσο οι μαζικοί έλεγχοι, οι ασκήσεις χαρτογράφησης των γειτονιών και η προπαγάνδα για τη «μάχη κατά της εγκληματικότητας» φούντωναν, τόσο περισσότερο άρχισε να δουλεύεται το σχέδιο κοινωνικής νομιμοποίησης της ΕΛ.ΑΣ. Γιατί, κατά τα ψέματα, το δόγμα της μηδενικής ανοχής και των συνεχών περιπολιών στις γειτονιές και τις πλατείες, είναι ένα δόγμα εμφυλιοπολεμικό. Έχει οικοδομηθεί εξ αρχής όπως είπαμε με στόχο την επιτήρηση, την καταστολή και την ποινικοποίηση της πολυεθνικής εργατικής τάξης. Είναι ως εκ τούτου μια πολιτική που έχει φτιάξει και φτιάχνει διαρκώς εχθρούς, αυτούς που καθ-

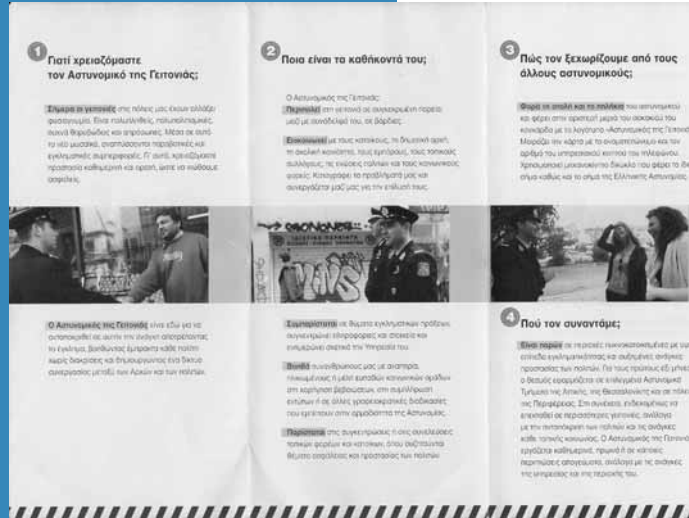
μερινά τραβολογιούνται από τους μπάτσους για έλεγχο ή με προσαγωγές σε τμήματα για «παραβάσεις» που μπορεί να ξεκινούν από την έλλειψη χαρτιών και μπορεί να φτάνουν στο ποδόσφαιρο σε μια πλατεία ή κάτι γραμμάρια φούντας κλπ. Το γνωρίζουν πολύ καλά αυτό οι ιθύνοντες της δημόσιας τάξης. Οι θεωρίες περί μηδενικής ανοχής και σπασμένων τζαμιών, ακριβώς επειδή είναι από τη φύση τους δόγματα κήρυξης πολέμου στη βάση της ταξικής πυραμίδας, έχουν λάβει υπόψη αυτή την κοινωνική συνθήκη. Γι' αυτό και τονίζουν με ιδιαίτερη έμφαση το πόσο σημαντική είναι η συμμαχία «αστυνομίας-πολιτών», η συμμαχία δηλαδή με εκείνα τα κοινωνικά στρώματα που έχουν εξασφαλισμένο ένα επίπεδο ζωής και διαθέτουν κάποιο είδος κοινωνικής ή οικονομικής εξουσίας σε επίπεδο γειτονιάς. Γι' αυτό και οι έλληνες μπάτσοι-εγκληματολόγοι-φασίστες λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι στην πολυεθνική κοινωνία στην Ελλάδα υπάρχει ένα αντίστοιχο σώμα μικροαστών νοικοκυραίων και φασιστών που γυρεύει προσανατολισμό, οργάνωση και προστασία από το κράτος. Γι' αυτό και η εξέγερση του Δεκέμβρη του 2008 ήρθε μεν στην πιο ακατάλληλη στιγμή για τα ελληνικά σώματα ασφαλείας, αφού απονομιμοποίησε τους μπάτσους σε μια περίοδο όπου δουλεύονταν σχέδια κοινωνικής νομιμοποίησής τους. Αλλά ανέδειξε παράλληλα την ύπαρξη αυτού του κοινωνικού σώματος που είναι πολύ πρόθυμο να διαδηλώσει ενάντια στην ανομία με μπροστάρη έναν διοικητή αστυνομικού τμήματος¹².

Αυτό το κοινωνικό σώμα που, ειδικά από το 2009 κι έπειτα, έκανε αισθητή την εμφάνισή του μέσα από τις επιτροπές κατοίκων στο κέντρο της Αθήνας είναι το target group της αστυνομίας, σε αυτό το σώμα απευθυνόταν η απελευθέρωση σαύρα από το υπουργείο δημόσιας τάξης όταν μιλούσε για την πάταξη της ανομίας το 2013¹³. Όλες οι ιδέες περί Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας, κοινοτικής αστυνόμευσης, μπάτσου της γειτονιάς, όλες οι περιπολίες και τα αράγματα των μπάτσων σε τυροπιτάδικα, καφετέριες και εμπορικούς δρόμους σε αυτό το κοινωνικό σώμα απευθύνονται με πνεύμα φιλικό, αυτό το κοινωνικό σώμα θέλουν να οργανώσουν: τον μαγαζάτορα που ξέρει τους πελάτες της γειτονιάς και μαθαίνει νέα, τον διαχειριστή-ιδιοκτήτη διαμερίσματος που γνωρίζει τους ενοίκους της πολυκατοικίας, τον συνταξιούχο μικροαστό που ξέρει πρόσωπα και πράγματα από το παρελθόν και το παρόν, τον ρουφιάνο περιπτερά που ξέρει τους πάντες: όλες αυτές τις μικρομεσαίες οικονομικές μονάδες και τοπικές εξουσιούλες που έχει κάθε γειτονιά.

Ο μπάτσος της γειτονιάς είναι ένα μόνο κομμάτι των σχεδίων κοινωνικής νομιμοποίησης της αστυνομίας. Ένα άλλο σημαντικό κομμάτι, έχει ξεδιπλωθεί ήδη από το 2009, λέγεται ΔΙΑΣ (οι σύντροφοι από την Καλλιθέα τους λένε περιφερόμενες ντίσκο) και έχει επιδείξει πολύ μεγάλη επιτυχία ως προς τη συνεργασία με τους φιλήσυχους πολίτες. Αυτοί οι νταβατζήδες με στολή, καβάλα σε μηχανές πολλών κυβικών, ανταποκρίθηκαν πλήρως στις προδιαγραφές που απαιτούσαν οι νοικοκυραίοι: να αποπνέουν δηλαδή βία στους «λαθρομετανάστες», τους παραβατικούς, τους περιθωριακούς και πάσης φύσεως υπόπτους, και ταυτόχρονα να είναι πρότυπο ματοσίλας και μαγκιάς (επίκαιρες κοινώς αξίες), να είναι με την κρατική βούλα οι νονοί των μαγαζιών και όλων των μονάδων οικονομικής εξουσίας στις γειτονιές. Ας ακούσουμε πώς περιγράφει αυτούς τους μαυροντυμένους νταβάδες, ο απόστρατος αξιωματικός της αστυνομίας που είχε αναλάβει την συγκρότηση και εκπαίδευση των ΔΕΛΤΑ (άλλο φρούτο του 2009 κι αυτό): «Η ΔΙΑΣ βέβαια έχει ένα τελείως διαφορετικό προφίλ –η μονάδα Δίκυκλης Αστυνόμευσης εκπαιδευτήκε και σχηματοποιήθηκε με αποστολή να είναι διαρκώς δίπλα στον πολίτη στην καθημερινότητα, να έχει κοινωνικό ρόλο. Ούτε βεβαίωση τροχονομικής παράβασης δεν έδινε –το “Σχέδιο Κοινωνικοποίησης” εφαρμοζόταν καθημερινά και παρακολουθούνταν απ' όλη τη διοίκηση της μονάδας για την εφαρμογή του»¹⁴. «Σχέδιο Κοινωνικοποίησης» (με τους νοικοκυραίους), αγριάδα και νταβατζιλίκι στους απειθαρχούς ή παρανομοποιημένους εργάτες, και... καμμία σχέση με τροχαία πρόστιμα: έτσι φιλοτεχνήθηκε το πορτρέτο του μπάτσου «δίπλα στον πολίτη στην καθημερινότητα», έτσι μπήκε μπροστά η υπόρρητη συμμαχία «αστυνομίας-πολιτών». Διόλου τυχαία αυτό το σώμα «κοινωνικοποίησης» συγκροτήθηκε το 2009, την εποχή που το ελληνικό κράτος έθετε σε κίνηση τα σχέδια της ακόμα βαθύτερης υποτίμησης της πολυεθνικής εργατικής τάξης.

Καλλιθέα – Χαλάνδρι: pilot episode

Ο θεσμός του μπάτσου της γειτονιάς, κι αυτός στο πλαίσιο του «Σχεδίου Κοινωνικοποίησης», λανσαρίστηκε πιλοτικά τον Απρίλιο του 2015 σε δύο δήμους της Αττικής: την Καλλιθέα και το Χαλάνδρι. Συνήθως, οι περιοχές που επιλέγονται για την

Το εσωτερικό από το διαφημιστικό φυλλάδιο που μοιραζόταν. Το υποκείμενο απευθύνεται (μαγαζάτορες αλλά και γυναίκες σε ηλικία που είναι μαμάδες). Αλλά και η ανομία στη μέση: το γκράφιτι σε πάρκινγκ πολυκατοικίας.

πilotική εφαρμογή σχεδίων προκύπτουν με γνώμονα να πληρούν κάποια κριτήρια (ύπαρξη κοινωνικών αντιθέσεων) και προφανώς επιλέγονται με τρόπο ώστε να μπορούν να συγκριθούν τα αποτελέσματα της εφαρμογής του μέτρου ως προς τη δεκτικότητα που αυτό έχει από την τοπική κοινωνία. Αν αποτολούσαμε να μπορούμε στα κεφάλια των μπάτσων για να απαντήσουμε στο ερώτημα γιατί επιλέχθηκαν αρχικά αυτές οι γειτονίες, θα λέγαμε τα εξής: η Καλλιθέα είναι μια πολυεθνική γειτονιά, με οργανωμένες κοινότητες μεταναστών, μια σημαντική μερίδα νεολαίας με γονείς μετανάστες που αράζουν στις πλατείες της και συλλόγους πολιτών όλων των ειδών. Έχει εμπορικό κέντρο με μικρομεσαίους μαγαζάτορες και στα ανατολικά της σύνορα υπάρχουν οι μεγάλες επιχειρήσεις διακίνησης και σεξουαλικής εκμετάλλευσης γυναικών (τα στριπτιζάδικα). Επίσης, ο γειτονικός και μικρότερος δήμος Μοσχάτου-Ταύρου έχει στο ιστορικό του μια μάζωξη 500 κατοίκων ενάντια στους «λαθρομετανάστες»¹⁵. Μια φασιστοπαρέα είχε κάνει την εμφάνισή της στις καλλιθεώτικες γειτονίες προσπαθώντας να κάψει τζαμιά. Με λίγα λόγια, η Καλλιθέα ως γειτονία-πilotός είναι μια αστική περιοχή με έντονες ταξικές αντιθέσεις.

Το Χαλάνδρι, από την άλλη, είναι μια γειτονιά λιγότερο πολωμένη ταξικά. Έχει το δικό του εμπορικό κέντρο και η γειτνιάσή του με τα βόρεια προάστια του δίνει ένα μικροαστικό-μεσαστικό αέρα. Έχει όμως νεολαία με τη γνωστή αποστροφή για το σαλόνι των γονιών, έχει ιδιοκτήτες ακινήτων και μαγαζάτορες με διαθέσεις οργάνωσης για την προστασία της περιουσίας τους (η τελευταία τους κίνηση ήταν να οργανωθούν ενάντια στον οικισμό Ρομά της περιοχής), έχει Ρομά κατοίκους. Με λίγα λόγια, το Χαλάνδρι ως γειτονία-πilotός είναι μια αστική περιοχή με συμμάχους και εχθρούς για την ελληνική αστυνομία.

Στις 15 Ιουνίου, ο δήμαρχος της Καλλιθέας οργάνωσε εκδήλωση-παρουσίαση του θεσμού του «αστυνομικού της γειτονιάς» στην κεντρική πλατεία του Δήμου. Η εκδήλωση ήταν προσεκτικά σκηνοθετημένη και απ' ό,τι καταλάβαμε ο δήμαρχος ήταν η μαριονέτα της υπόθεσης καθώς η εκδήλωση αυτή δεν ήταν στην ουσία τίποτε άλλο από μια κανονική φιάδα του υπουργείου Δημόσιας Τάξης και της ΕΛ.ΑΣ. Οι συμμετέχοντες ήταν οι εξής: υψηλόβαθμοι αξιωματικοί της αστυνομίας, ο διοικητής του Α.Τ. Καλλιθέας, οι μπάτσοι της γειτονιάς παραταγμένοι προς παρουσίαση, ο γενικός γραμματέας του υπουργείου Δημόσιας Τάξης, μια καθηγήτρια-εγκληματολόγος της Παντείου, ο δήμαρχος της Καλλιθέας, οι μαπαμπάδες, οι μαμάδες, οι σύζυγοι και οι μαπαμπάδες των μπάτσων της γειτονιάς και φυσικά τα σύμμαχο-«υποκείμενο»: κάτοικοι της Καλλιθέας οπαδοί της ευταξίας και της ηρωχίας, αγανακτισμένοι με τους ξένους και την «εγκληματικότητα» –όπως την εννοούν οι τηλεοράσεις και όχι φυσικά των στριπτιζάδικων και των οργανωμένων κυκλωμάτων διακίνησης γυναικών. Κάπου χωμένη στη γωνία, καλού-κακού, υπήρχε και μια κλούβα ΜΑΤ, αναγκαία παραφωνία σε μια εκδήλωση παρουσίασης ενός κατά τα άλλα «φιλικού προς τον πολίτη» θεσμού.

Την όλη εκδήλωση συντόνιζε μια δημοσιογράφος (αν δεν κάνουμε λάθος του ΣΚΑΪ), με περιβολή «είμαι προσκεκλημένη σε γάμο». Σχεδόν όλοι οι ομιλητές (διοικητής Α.Τ. Καλλιθέας, αττικάρχης μπάτσος, γγ του υπουργείου, εγκληματολόγος Παντείου, δήμαρχος Καλλιθέας) φρόντισαν να περιγράψουν με τα καλύτερα λόγια τη φύση του θεσμού: ότι ο μπάτσος της γειτονιάς είναι το πρόσωπο που θα φέρει την αστυνομία κοντά στον πολίτη και τα προβλήματα του, ο διοικητής μάλιστα του Α.Τ. μας πληροφορήσει σχετικά με το πόσο πολίτες της Καλλιθέας άνοιξαν την πόρτα τους στον μπάτσο της γειτονιάς τους να τον κεράσουν έναν καφέ και να μοιραστούν τα προβλήματά τους. Ακούσαμε ότι επιτέλους η αστυνομία έχει απαλλαχτεί από τις προκαταλήψεις και τις ιδεοληψίες του παρελθόντος, ότι το μέτρο είναι βγαλμένο από τις πιο σύγχρονες θεωρίες αστυνόμευσης –εδώ ανέβηκε στο πάνελ η επιστήμων-εγκληματολόγος. Ο δήμαρχος είπε κάτι μπουρδες που δεν τις θυμόμαστε, συγκρατήσαμε ωστόσο την εμφάνη του διάθεση να συνδεθεί η μαπασομάζωξη στην Καλλιθέα με το όνομά του. Μάθαμε τους λόγους για τους οποίους πρέπει να καλούμε τον μπάτσο της γειτονιάς (θόρυβος, αταξία, σπασμένα τζαμιά, διατάραξη κοινής ησυχίας, γείτονες με σκυλιά στο μπαλκόνι, παππούς που θέλει επικύρωση εγγράφου, κουτσομπολιό, οτιδήποτε), μάθαμε και τις ώρες που περιπολεί. Ακούσαμε από τον γγ του υπουργείου Δημόσιας Τάξης ότι ο μπάτσος της γειτονιάς θα περιπολεί έξω από νηπιαγωγεία και δημοτικά, αλλά όχι έξω από γυμνάσια και λύκεια («όχι επειδή τα υποτιμούμε, αλλά δεν είναι στους στόχους μας αρχικά» είπε στο περίπου). Ακούσαμε από τα χείλη της δημοσιογράφου ότι ο μπάτσος της γειτονιάς είναι κοντά στα ΑμεΑ «που τα έχουμε σήμερα κοντά μας» (επί λέξει) αλλά ήταν κάπου στο βάθος της συγκέντρωσης, προφανώς γιατί τα ΑμεΑ δεν ταίριαζαν και πολύ με

το σεν μπάτσοι-τιβι-τακούνη-μικουτί. Στο τέλος, η έκπληξη: οι μπάτσοι της γειτονιάς παρατάχτηκαν με τα μηχανάκια τους, τα φυλλάδιά τους, τα μπλοκάκια τους, τις κάρτες με τα κινητά τους για να τα μοιράσουν στους πολίτες οι οποίοι έσπευσαν με περισσή περιέργεια και χαρά γιατί –επιτέλους!– κάποιος τους δίνει σημασία, κάποιος είναι έτοιμος να ακούσει τα προβλήματά τους, κάποιος είναι έτοιμος να τους οργανώσει (οι σχετικές φωτό που τραβήξαμε το αποδεικνύουν). Πράγματι. Οι επιτροπές κατοίκων που μέχρι πρότινος στρέφονταν στους δημάρχους με το γνωστό μότο «οργανώστε μας» βρήκαν τελικά τον οργανωτή τους.

Η απεχθής εκδήλωση στην Καλλιθέα για τον αστυνομικό της γειτονιάς στήθηκε με πλήρη επίγνωση του υποκείμενου στο οποίο απευθύνεται. Όπως και πλήρη επίγνωση υπάρχει για το υποκείμενο που εχθρεύεται την αστυνομική παρουσία στις γειτονίες. Ενδεικτικό παράδειγμα είναι το εξής: οι περιπολίες έξω από νηπιαγωγεία και δημοτικά γνέφουν φιλικά στους νοικοκυραίους μαπαμπάδες και τις μαμάδες. Οι περιπολίες, αντιθέτως, έξω από γυμνάσια και λύκεια «δεν είναι στους στόχους αρχικά» γιατί στα γυμνάσια και τα λύκεια υπάρχουν έφηβοι με διόλου φιλικά αισθήματα για το αστυνομικό σώμα, χώρια που το αστυνομικό σώμα ξέρει πως στους караγκιόζηδες με τα σκουτερ κανείς δεν θα στραφεί να καταγγείλει μπουλινγκ.

Αν διαβάσει κανείς τη θεωρία των σπασμένων τζαμιών θα βρει σχεδόν παντού πανομοιότυπες διατυπώσεις όπως «υπόρρητη συμμαχία αστυνομίας-πολιτών», «ενίσχυση των ανεπίσημων μηχανισμών κοινωνικού ελέγχου που υπάρχουν σε κάθε γειτονία». Η μεθοδολογία της κατασκευής «προβλήματος» στις γειτονίες, α λα Άγιος Παντελεήμονας) και οι επιτροπές κατοίκων ως ανεπίσημοι μηχανισμοί κοινωνικού ελέγχου έχουν ήδη στρώσει το δρόμο γι' αυτή τη συμμαχία. Η επιτυχία, όμως, του όλου σχεδίου έχει να κάνει όπως λέγαμε με τη δεκτικότητα των τοπικών κοινωνιών. Κι εκεί τα πράγματα δεν είναι καθόλου δεδομένα.

1. Από διαφημιστικό φυλλάδιο του μπάτσου της γειτονιάς που μοιράστηκε στην Καλλιθέα.
2. Δες antifa #35, Φασισμός και αντιφασισμός σήμερα, μέρος Γ': η θεωρία της ανομίας, η ιστορία της και η επιτυχία της».
3. Για την ιστορία των νομοθεσιών απαγόρευσης της μετανάστευσης και τη στρατηγική της παρανομοποίησης της εργασίας των μεταναστών-εργατών δες antifa scripta, Σχεδόν Αόρατοι, η παρανομοποίηση της εργασίας ως κρατική στρατηγική για τη μετανάστευση, Αθήνα, Δεκέμβριος 2013 (β' έκδοση).
4. Πρόκειται για τον νόμο 1481/1984 (βλ. ΦΕΚ Α 152/1984). Τα στοιχεία αυτά και πολλά από όσα ακολουθήσουν τα βρήκαμε στο Αθανασία Κ. Αντωνοπούλου, Σύγχρονες τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής: η πολιτική της μηδενικής ανοχής και τα μέτρα διαχείρισης κρίσεων. Διδακτορική Διατριβή, Θεσσαλονίκη 2009: Νομική ΑΠΘ.
5. Στο ίδιο.
6. Οι διαπιστώσεις αυτές από τη συγγραφέα του διδακτορικού που αναφέραμε προηγουμένως.
7. Για την ιστορία της ελληνικής νομοθεσίας για τη μετανάστευση, δες το «Ήταν η χώρα απροετοίμαστη; Σύνομη ιστορία της ελληνικής νομοθεσίας για τη μετανάστευση (1991-2010)» στο Antifa #33, 10/2012. Ο σχετικός νόμος που υπήγαγε τη μετανάστευση της εργασίας στον έλεγχο και τη δικαιοδοσία των αστυνομικών μηχανισμών ψηφίστηκε κι αυτός το 1991.
8. Αστυνομική διάταξη 3/1996. Από τον προαναφερθέν διδακτορικό.
9. Δες Προεδρικό Διάταγμα 141 (στο ΦΕΚ Α 58/1991).
10. Στο ίδιο (παράγραφος 97).
11. Αναλυτικά γι' αυτόν τον μετασχηματισμό στην μπροσούρα Σχεδόν Αόρατοι.
12. Συνέχεια επικαλούμαστε την διαδήλωση Πατριών μαγαζατόρων, ιδιοκτητών ακινήτων και νοικοκυραίων με μπροστάρη τον διοικητή του Α.Τ. Πάτρας ενάντια στα μπάχαλα του Δεκέμβρη του 2008. Τη σχετική φωτό δεν τη ξαναβάζουμε, οι παλαιοί αναγνώστες την ξέρουν. Οι καινούριοι ας την ψάξουν στο google εικόνες με ψάξιμο «πάτρα δεκέμβρης 2008» (η μηχανή αναζήτησης μας βγάζει πρώτους, Ε, ας κομπάσουμε λιγάκι κι εμείς οι δολείς μειοψηφίες).
13. Για την αγάπη του Δένδια στη θεωρία των σπασμένων τζαμιών, δες πάλι antifa #35, Φασισμός και αντιφασισμός σήμερα, μέρος Γ': η θεωρία της ανομίας, η ιστορία της και η επιτυχία της».
14. Δες συνέντευξη του απόστρατου στρατηγού και εκπαιδευτή των ΔΕΛΤΑ Γ. Σταύρακα στο www.vice.com, Τα βίαια έργα και οι Ημέρες της Ομάδας Δέλτα, 10/2/2015.
15. Για την επιτροπή κατοίκων Μοσχάτου-Ταύρου, δες την μπροσούρα autonome antifa, Επιτροπές Κατοίκων, κατάδυση στο μέλλον του ελληνικού φασισμού, Μάρτιος 2012.